

Русняк Ксенія Володимирівна, здобувач вищої освіти педагогічного факультету
Мукачівський державний університет, Україна

Науковий керівник: Микуланинець Леся Михайлівна, канд. мистецтвознавства,
доцент, доцент кафедри теорії і методики музичної освіти
Мукачівський державний університет, Україна

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ПАРАМЕТРИ В ТВОРЧОСТІ В.А. МОЦАРТА

Вольфганг Амадей Моцарт – видатний австрійський композитор епохи класицизму, виконавець-віртуоз. У музиці митця органічно поєдналися благоговіння перед людським розумом, ідеал благородної простоти, властивий просвітництву; культ серця, багатство душевного світу, які стали відгуком на постулати утвердженні в німецькій літературі 70-80-х рр. XVIII століття. Цей письменницький напрям отримав назву «Буря і натиск». Його представники прагнули зображувати сильні пристрасті, героїчні діяння, відстоювали національну своєрідність мистецтва.

Композиторський стиль В. А. Моцарта відрізняється інтонаційною виразністю, пластичною гнучкістю, багатством, винахідливістю мелодії, взаємопроникненням вокальних та інструментальних початків. Майстру властиве загострене почуття тонально-гармонійної семантики, виразних можливостей гармонії. Бездоганність голосоведення, досконалість форми, кожна деталь якої глибоко змістовна – ці властивості музики митця, поряд з її артистизмом і поетичною натхненністю, надають їй чарівну силу.

У опусах В.А. Моцарта домінуючим є вплив австрійської народної пісенності, який органічно синтезований з традиціями італійської, французької професійної музики. Композитор один з найбільших мелодистів своєї доби. Його теми витончені, співучі, з великою кількістю хроматизмів. В них закладена енергія, якій одночасно властива внутрішня конфліктність і гармонійний спокій. Специфіка музичного мислення В.А.Моцарта органічно поєднує гомофонно-гармонічну фактуру й принципи «бахівської» поліфонії, яку оновлює засадами Віденської класичної школи. Фактура творів митця – ясна, прозора, тонка, витончена.

Композитор працював майже у всіх жанрах, які побутували в його час. Цей факт свідчить про універсалізм митця. Ним написано понад 600 творів, в тому числі: 14 опер; 41 класична симфонія; 27 фортепіанних концертів з оркестром; 5 скрипкових концертів з оркестром; 8 концертів для духових інструментів з оркестром (флейти, кларнета, фагота і т.д.); камерно-інструментальні твори (тріо, квартети, квінтети); велика кількість дивертисментів, серенад для оркестру і різних інструментальних ансамблів (в т.ч. і «Маленька нічна серенада»); понад 30 сонат для скрипки і фортепіано; 18 фортепіанних сонат; 15 варіаційних циклів; 4 фантазії; реквієм; меси, кантати, арії, пісні та ін.

Не дивлячись на жанрове різноманіття, основними для В.А. Моцарта були опери і симфонії. Композитор зробив оперну реформу, створивши її власну естетику. Майстер не визнавав штучного розмежування жанрів на «вищі» і «нижчі» і постійно «змішував» у своїх творах комічні і серйозні елементи, драму і фарс, земне й піднесене. Його герої подібні реальним, живим людям з їх достоїнствами і недоліками. Майстер писав опери різних типів і жанрів: зінгшпілі («Викрадення із сералю», «Чарівна флейта») опери-buffa («Весілля Фігаро», «Так чинять усі жінки», «Дон Жуан») Оперы-seria («Ідомей, цар Критській», «Милосердя Тита») та ін.

У своїх кращих операх він зняв кордони між «серйозною» оперою, зіншпілемта побутово-комічною, створив реалістичні опуси. Їм притаманні правдивість і багатосторонність в зображенні характерів, розкриття персонажів в їх розвитку і взаємодії,

єдність типового та конкретного, контраст трагічного і жартівливого, поєднання сердечності з іронією, реальності з фантастикою.

Взаємопроникнення симфонізму і драматургії, при незмінному переважанні вокального початку, визначає багато сторін музичного театру В.А.Моцарта. Індивідуалізація образів, наповненість експресією, стрімкість розвитку, насичення драматизмом – збагатило мелодійні, гармонійні, поліфонічні засоби, посилило внутрішню динаміку і контрастність композиційних форм, зумовило нові принципи використання інструментів, голосів в оркестрі й вокальному ансамблі.

До жанрів симфонічної музики В.Моцарта належать: симфонії, серенади, дивертисменти, касадії, концерти для різних інструментів з оркестром. Той факт, що митець одночасно працював над написанням опер та інструментальних творів, зумовив взаємовплив цих жанрів: оперна музика збагачується прийомами симфонічного розвитку, інструментальна – насичується вокальною співучістю. Моцартівські симфонії демонструють різну палітру образів: ліричних, танцювальних, драматичних, філософських тощо. Симфонічна музика митця пронизана контрастними зіставленнями трагедійного і буфонного, піднесеного і буденного, що нагадує його оперні твори.

Особливе місце у творчості митця займають концерти для різних інструментів в супроводі оркестру. В.А.Моцарт – основоположник класичної, тричастинної форми концерту. Перша частина написана у формі сонатного алегро, містить дві експозиції: оркестрову, де викладається основний тематичний матеріал й інструментальну. Солююча партія відрізняється віртуозністю. Друга частина концерту – повільна, несе місію ліричного центру твору; третя – жанровий фінал.

Фортепіанна творчість музиканта включає 19 сонат, в яких він розробляв сонатну форму; твори в жанрі фантазії (опус, заснований на імпровізації); окремі п'єси, менуети. Твори митця тісно пов'язані з його виконавською практикою. Однією з їх характерних рис є: співучість, пов'язана з переосмисленням італійського бельканто в інструментальній музиці. Для фактури фортепіанних шедеврів В.А.Моцарта характерна диференціація мелодії в верхньому голосі (права рука) і супроводу в лівій руці.

У концертах проявилися найкращі риси моцартівського стилю. Композитором яскраво використав віртуозні, звукові і мелодійні якості натуральної валторни. Концерти майстра набули симфонічного розмаху і різноманітного індивідуального вираження, в них органічно поєдналися імпровізаційність й логічний початок, змагання і взаємопроникнення сольної партії та оркестрового ансамблю.

У кантатно-ораторіальному жанрі майстром написані мотети, 5 масонських кантат, 15 мес, реквієм. Ці твори мало відрізняються від світських шедеврів композитора. Однак, вони стали вираженням його етичних ідеалів. Тут увага митця направлена до пошуку і музичного втілення духовних універсалій, що виходять за рамки конкретних церковних конфесій.

Висновки. Отже, здійснивши аналіз жанрово-стильових параметрів творчості В.А.Моцарта ми прийшли до твердження, що митець видатний представник віденської класичної школи. У його творчості відобразились найважливіші стильові засади доби, а саме: чіткість, ясність, логічність, прозорість, доступність, філософська глибина, духовна патетика та ін. Композитор писав в усіх жанрах, але провідними стали симфонії і опери. В них майстер підсумував основні напрацювання західноєвропейського музичного мистецтва, втілював провідні естетичні засади свого часу, створив власний композиторський стиль, передбачив шляхи поступу музичного мистецтва в послідуєчі епохи.

Список використаних джерел:

1. Луцкер П., Сусидко И. Моцарт и его время : монография. М.: Классика – XXI, 2008. 624 с.
2. Попова І. Нариси з світової музики. Ужгород, 2012. 61с.
3. Рубинштейн. А. Лекции по истории фортепианной литературы. М.: Классика XXI, 2003. 329 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>